

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Střední průmyslová škola strojnická Olomouc, tř.17. listopadu 49

**Výukový materiál zpracovaný v rámci projektu „Výuka moderně“
Registrační číslo projektu: CZ.1.07/1.5.00/34.0205**

Šablona: III/2 Přírodovědné předměty

Sada: 3 Matematika

Číslo materiálu v sadě: 11

Tento projekt je spolufinancován Evropským sociálním fondem a státním rozpočtem České republiky

Název: Konvexní čtyřúhelníky - rozdělení

Jméno autora: Mgr. Jana Masaryková

Předmět: Matematika

Jazyk: Čeština

Klíčová slova: čtyřúhelník, rovnoběžník, různoběžník, lichoběžník

Cílová skupina: žák

Stupeň a typ vzdělání: odborné vzdělání

Očekávaný výstup: používá geometrické pojmy, rozezná druhy konvexních čtyřúhelníků
a vypočítá jejich obsah a obvod

Metodický list/anotace

Vytvořeno: 26.9.2012

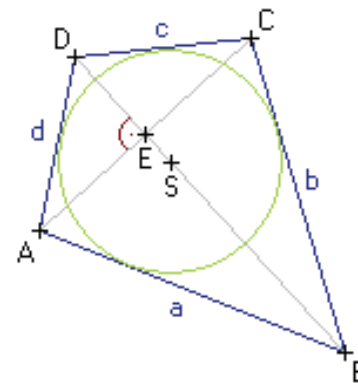
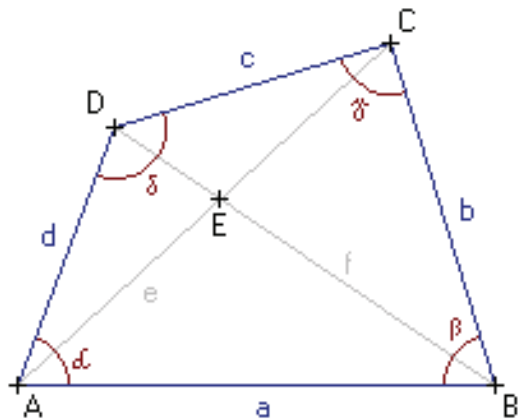
Prezentace je zaměřena na rozdělení konvexních čtyřúhelníků, je vhodná k přímé výuce i samostudiu.

Konvexní čtyřúhelníky - rozdělení

Konvexní čtyřúhelníky

dělíme podle vzájemné polohy stran na:

1) Různoběžníky - každé dvě protější strany jsou různoběžné

speciálním případem je

deltoid

2) Rovnoběžníky - každé dvě protější strany jsou rovnoběžné

Vlastnosti rovnoběžníků

- protilehlé strany jsou shodné
- protilehlé vnitřní úhly jsou shodné a vnitřní úhly přilehlé k téže straně jsou výplňkové
- úhlopříčky se navzájem půlí

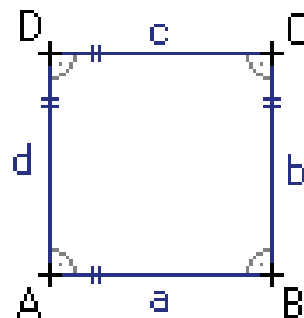
Druhy rovnoběžníků

Pravoúhlé: a) čtverec
b) obdélník

Kosoúhlé: c) kosočtverec
d) kosodélník

a) Čtverec

- má všechny vnitřní úhly pravé
- má všechny strany shodné
- úhlopříčky jsou shodné, navzájem kolmé a půlí jeho vnitřní úhly

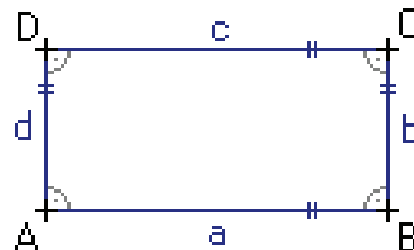

obvod: $o=4a$ obsah: $S=a^2$

$$S = \frac{1}{2}u^2$$

b) Obdélník

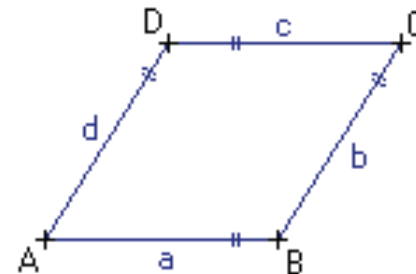
- má všechny vnitřní úhly pravé
- velikosti sousedních stran si nejsou rovny
- úhlopříčky jsou shodné

obvod: $o=2(a+b)$ obsah: $S=ab$

c) Kosočtverec

- vnitřní úhly nejsou pravé
- všechny strany jsou shodné
- úhlopříčky jsou navzájem kolmé a půlí jeho vnitřní úhly

Obvod: $o=4a$ Obsah: $S=av$

$$S=a^2 \cdot \sin \alpha$$

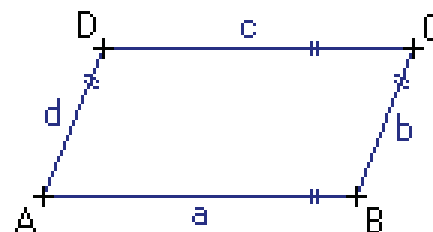
$$S=\frac{1}{2} u_1 u_2$$

d) Kosodélník

- vnitřní úhly nejsou pravé
- sousední strany nejsou shodné

Obvod: $o=2(a+b)$ Obsah: $S=av$

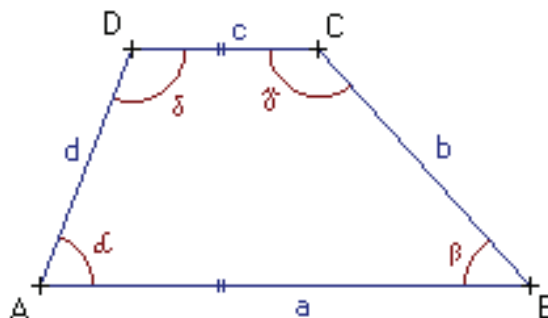
$$S=ab \cdot \sin \alpha$$

3) Lichoběžníky

- dvě protější strany jsou rovnoběžné a zbývající strany jsou různoběžné
- rovnoběžné strany se nazývají základny, různoběžné strany se nazývají ramena

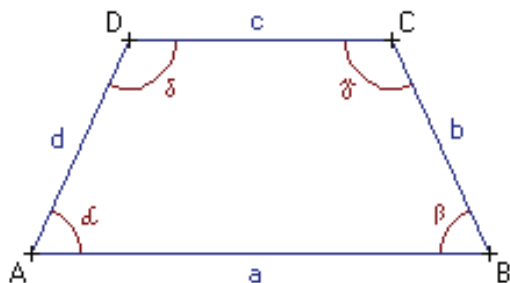
Obvod: $o = a + b + c + d$

Obsah: $S = \frac{a+c}{2} \cdot v_a$
 $S = s \cdot v_a$

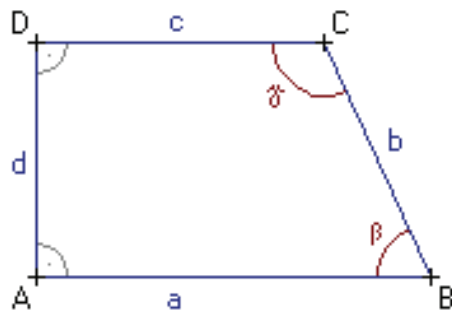
kde $s = \frac{1}{2} (a+c)$ je střední příčka

Zvláštní druhy lichoběžníků

- a) Rovnoramenný lichoběžník - jeho ramena jsou shodná
- je souměrný dle osy o
spojující středy obou základem

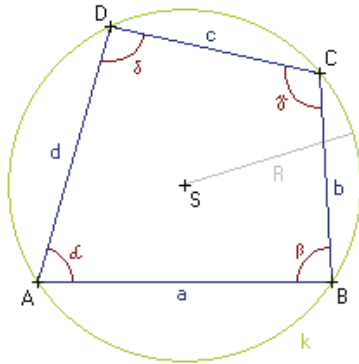

- b) Pravoúhlý lichoběžník - jedno rameno je kolmé k základně

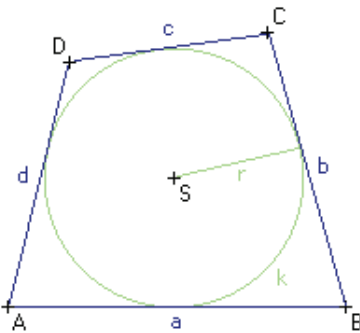

Tečnový a tětivový čtyřúhelník

- 1) Tětivový čtyřúhelník - lze sestavit opsanou kružnicí
- strany čtyřúhelníku tvoří tětivy opsané kružnice

- 2) Tečnový čtyřúhelník - lze sestavit vepsanou kružnicí
- strany čtyřúhelníku tvoří tečny vepsané kružnice

Pozn. Čtyřúhelník, kterému lze vepsat i opsat kružnici se nazývá dvojtředový

Shrnutí

Příklady

- 1) Ve čtverci je dána úhlopříčka $u=12\text{cm}$. Vypočítejte obsah čtverce S a stranu a .

Jak budeme postupovat?

Řešení:

Použijeme vzorec pro výpočet obsahu pomocí úhlopříčky $S = \frac{1}{2} u^2$

dosadíme tedy do vzorce

$$S = \frac{1}{2} \cdot 12^2$$
$$S = \frac{1}{2} \cdot 144 = 72 \text{ cm}^2$$

Stranu a získáme dosazením do vzorce pro výpočet obsahu $S = a^2$

$$a^2 = 72$$

$$a = \sqrt{72}$$

$$a \doteq 8,485 \text{ cm}$$

Obsah čtverce je tedy 72 cm^2 a strana a má délku asi $8,5 \text{ cm}$.

**2) Zahrada má tvar obdélníku a má obvod 140m a obsah 1125m².
Vypočítej rozměry zahrady.**

Jak budeme postupovat?

Řešení:

$$o = 2(a+b) \quad \wedge \quad S = ab$$

Dosadíme a řešíme soustavu dvou rovnic o dvou neznámých

$$140 = 2(a+b) \quad \wedge \quad 1125 = ab$$

Z 1.rovnice vyjádříme neznámou a a dosadíme do 2.rovnice

$$140 = 2(a+b) \quad / :2$$

$$70 = a+b \quad / - b$$

$$\underline{70 - b = a}$$

$$1125 = (70 - b)b$$

$$1125 = 70b - b^2 \quad / + b^2 - 70b$$

$$\underline{b^2 - 70b + 1125 = 0}$$

$$b_{1,2} = \frac{-b \pm \sqrt{b^2 - 4ac}}{2a} = \frac{-(-70) \pm \sqrt{(-70)^2 - 4 \cdot 1 \cdot 1125}}{2 \cdot 1} \rightarrow$$

$b_1=25$ a $b_2=45$ a po dosazení zpět do 1.rovnice **$a_1=45$ a $a_2=25$**

Rozměry zahrady jsou 25m a 45m.

- 3) Vypočítejte délky úhlopříček a stranu kosočtverce, je-li jeho obsah 48m^2 a velikost úhlopříček je v poměru 3:2 .**

Jak budeme postupovat?

Řešení:

$$S = \frac{1}{2} u_1 \cdot u_2 \text{ a zároveň } u_1 : u_2 = 3 : 2$$

ze 2. rovnice vyjádříme neznámou u_1 a dosadíme do 1. rovnice

$$48 = \frac{1}{2} u_1 \cdot u_2 \quad \wedge \quad u_1 = \frac{3}{2} u_2$$

$$48 = \frac{1}{2} \cdot \frac{3}{2} \cdot u_2 \cdot u_2 \quad / \cdot 4$$

$$192 = 3 \cdot u_2^2 \quad / : 3$$

$$64 = u_2^2 \quad / \sqrt{\quad}$$

$$u_2 = 8 \text{ m}$$

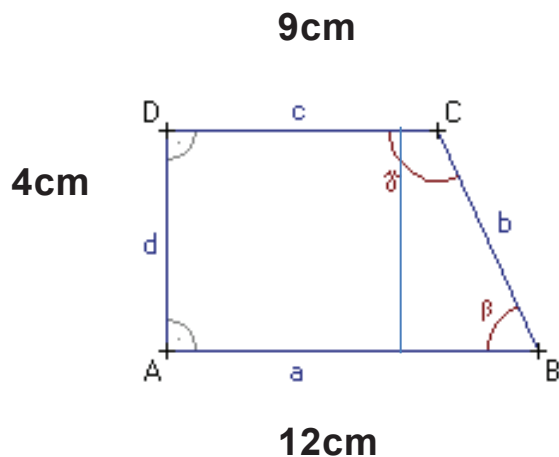
$$\text{pak } u_1 = \frac{3}{2} \cdot 8 \rightarrow u_1 = 12 \text{ m}$$

Velikost úhlopříček kosočtverce je 8 a 12 metrů.

- 4) V pravoúhlém lichoběžníku mají základny délky 12 cm a 9cm, výška je 4cm. Vypočítejte obsah a obvod lichoběžníku.**

Jak budeme postupovat?

Řešení:

$$S = \frac{a+c}{2} \cdot v$$

$$S = \frac{12+9}{2} \cdot 4$$

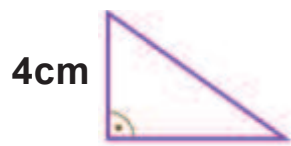
$$\underline{S = 42\text{cm}^2}$$

velikost druhého ramena spočítáme

z Pythagorovy věty $c^2 = a^2 + b^2$

$$c^2 = 4^2 + 3^2$$

$$c^2 = 25 \text{ tj. } \underline{c = 5 \text{ cm}}$$

$$12-9 = 3\text{cm}$$

$$o = a+b+c+d = 12+5+9+4 = \underline{30\text{cm}}$$

Obsah lichoběžníku je 42cm^2 a obvod je 30 cm.

ODKAZY

- POLÁK, J. *Přehled středoškolské matematiky*. 8. vyd. Praha : Prometheus, 2005. ISBN 80-7196-267-8. s. 608.
- JIRÁSEK, František a kol. *Sbírka úloh z matematiky pro SOŠ a pro studijní obory SOU 1. část*. Dotisk 5. vydání. Praha : Prométheus, 1986. ISBN 80-85849-55-0 (*D)
- Kurka, Š., *Konstrukční úlohy*. [online]. [cit. 2012-09-21]. Dostupné z WWW:<www.karlin.mff.cuni.cz/katedry/kdm/diplomky/stepan_kurka_dp/ctyruhelnik.php>. Diplomová práce. UK Praha.